

REGISTERBLAD

Namn och datum: Britt Marie Lindström, Leif Göthe och Oskar Norrgrann (990221)

Område av riksintresse för naturvård i Västernorrlands län

Områdesnummer: NRO22080

Områdesnamn: Helvetesbrännan med Vattenån

Kommun: Ånge kommun

Kartblad: 17 F NV, 17 F NO

Läge: 17F8F2A5F

Area: ca 2 702 ha

Naturgeografisk region: 30a. Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden.

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde 42 Ljungan

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng

Riksvärde

skogslandskap	tallskog/barrblandskog/ lövskog-naturskog	fauna
vattendrag	fauna	

Värdeomdöme:

Helvetesbrännan är ett mycket stort och helt väglöst naturskogsområde som brann på 1880-talet. En ny ca 100-årig tallgeneration dominerar nu området men lövinslaget är också stort och här finns stora lövbrännor med få motsvarigheter i länet. Tallöverståndare i 250-års åldern finns spridda i området. Marken utgörs av en mycket storblockig dödismorän vilket gör området svårtillgängligt.

Dysjöån-Vattenån är vattensystem med liten mänsklig påverkan, vilket innebär att det kan betecknas som ett naturvatten. Vattendragen ingår i ett av utterns (sårbar) kärnområden. Vattenån hyser dessutom ett reproducerande bestånd av flodpärlmussla (sårbar) som tillhör de värdefullaste i Sverige.

Huvudkriterier:

- A. Område med framstående exempel på landskapstyper eller naturtyper eller kombinationer av naturtyper, som särskilt väl visar landskapets utveckling samt processer och naturlig utveckling i olika ekologiska system såväl på land som i vatten
- B. Väsentligen opåverkade områden
- C. Områden med sällsynta naturtyper, hotade eller sårbara biotoper och arter

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, orördhet, kontinuitet, raritet, nyckelområde, säregenhet,

funktion.

Förutsättningar för bevarande:

Helvetesbrännan:

- Befintliga ekosystem ska utvecklas fritt av naturligt förekommande processer.
- Inga skogbruksåtgärder får vidtas.
- Ingen förändring av områdets hydrologi får ske.

Dysjöån-Vattenån bevaras i och återställs till ett så naturligt miljötillstånd som möjligt.

- Vattenkvaliteten uppfyller fastställda miljö kvalitetsmål för naturvatten.
- Ingen vattenreglering och inga dikningar.
- Inga torvtäkter inom tillrinningsområdet.
- En tillräckligt bred skyddszon av träd och annan vegetation sparas längs stranden.
- Inga inplanteringar av främmande arter eller fiskstammar.
- Inga fiskutsättningar med undantag för genetiskt material från ursprungsbestånd.
- Biotopvård utförs på ett sådant sätt att vattenbiotopen återställs till så naturliga förhållanden som möjligt.
- Onaturliga vandringshinder för fisk och andra organismer elimineras. Vägövergångar är utförda så att uter kan passera obehindrat och att den naturliga botten i vattendraget bibehålls eller återställs.

Säkerställande:

Behov av åtgärder, säkerställande etc

Helvetesbrännan ska avsättas som naturreservat enl 7 kap 4 § MB

Klarlägg hur den del av vattenekosystemet som inte ingår i Helvetesbrännan kan skyddas.

Områdets huvuddrag:

Helvetesbrännan är ett stort, väglöst naturskogsområde på ömse sidor länsgränsen mellan Västernorrland och Jämtland. Det kuperade och svårtillgängliga området är beläget i en trakt med storblockig dödismorän och uppvisar förutom skog ett flertal tjärnar, mindre myrar, rasbranter och blockmarker. Skogen är till största delen talldominerad, relativt likåldrig och har utvecklats fritt efter en större skogsbrand år 1888. Efter branden avverkades en stor del av den brandskadade skogen men i vissa delar av reservatet möts man idag av naturskogsartade bestånd med torrakor och lågor samt flerhundraåriga tallar. De sistnämnda har överlevt flera bränder och är i några fall över 400 år gamla. Inom Helvetesbrännan finns även stora partier med ren lövskog uppkomna efter branden. Dessa sk lövbrännor har få motsvarigheter i länet.

Gran förekommer framför allt utefter bäckar och surdråg samt i fuktigare partier vid myrkanter där elden inte har kunnat härja så svårt. Dominerande skogstyp är annars mestadels av torr ristyp med framför allt lingon och ljung i fältskiktet samt renlav i bottenkiktet. Boniteten är relativt låg och humuslagret tunt.

Stigar, vindskydd och övernattningsstugor har iordningställts.

Dysjöån rinner rakt norrifrån från länsgränsen till mynningen i Ljungan och är cirka 15 km, ån faller 130 meter på denna sträcka. Avrinningsområdet är 213 km² och källflödena ligger inne i Jämtland. Vattensystemets västra gren, Vattenån mynnar i Dysjöån 7 km ovan mynningen i Ljungan. Vattenån kommer från ett större dödisområde runt Vattensjön, varav en del ligger i naturreservatet Helvetesbrännan. Vattendragens omgivning består till största delen av skogsmark men inslag av våtmarker, mindre områden med öppen mark förekommer i Dysjöåns nedre delarna. Vattenån är rikt varierade med omväxlande forsar och längre sel, vidare finns vattenfall och ett kanjonliknande lopp. Vattendragen kan karakteriseras som skogsåar med mycket näringsfattigt vatten med god buffertkapacitet. Åarna har tidigare utnyttjats för flottning, det har funnits 9 flottningsdammar i ån. Den storblockiga terrängen har inneburit att ingen flottledsrensning skett i långa delar av Vattenån utan man har utnyttjat rännen på sidan om ån. Det har vidare funnits minst 4 kvarnar och ett sågverk i ån. Idag är Vattenån relativt opåverkad och kan betecknas som ett naturvatten, dock finns rester av tidigare verksamheter som bör återställas

med hjälp av biologisk återställning. Dysjöån är betydligt mer påverkad med bl a järnväg utefter en större del av ån. Fiskfaunan i ån består av öring, stensimpa och elritsa. Vattenån hyser ett väl fungerande flodpärlmusselbestånd och båda vattendragen ingår i ett kärnområde för utter.

Anmärkningar:

Referenser:

- Jonsson, P. 1999: Helvetesbrännan - brandhistorik, kulturhistoria och naturvärden. Länsstyrelsen i Västernorrlands län (manuskript). Härnösand.
- Simonsson, P. 1979: Urskogar och naturskogar i Västernorrlands län. Länsstyrelsen i Västernorrlands län 1979:11
- Statens naturvårdsverk. 1982. Urskogar. Inventering av urskogsartade områden i Sverige. 3. Norra Sverige.
- Viotti, A. 1986. Natur och kultur längst Ljungans dalgång.
- Eriksson M O G, Henrikson L, Söderberg H, 1998. Flodpärlmusslan i Sverige. Naturvårdsverket Rapport 4887.
- Ljungankommitten, 1986. Natur och kultur längs Ljungans dalgång.
- Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Sjö- och vattendragsinventering. Opubl.
- Wallin B C, 1982. De mindre vattendragen i Västernorrlands län. Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Publ. 1982:4 .